

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a hetedik keretprogram (2007–2013) cselekvéseiben a vállalkozások, a kutatóközpontok és az egyetemek részvételére, valamint a kutatási eredmények terjesztésére vonatkozó szabályok megállapításáról”

COM(2005) 705 final – 2005/0277 (COD)

(2006/C 309/08)

2006. március 1-jén a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 167. cikke és 172. cikkének (2) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fent említett tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció véleményét 2006. május 31-én elfogadta. (Előadó: Gerd WOLF.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. július 5–6-án tartott 428. plenáris ülésén (a július 5-i ülésnapon) 152 szavazattal 1 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás

1.1 Az Európai Bizottság javaslata azokat a követelményeket, szabályokat és eljárásokat foglalja össze, amelyek segítségével a vállalatok, egyetemek, kutatóközpontok vagy más jogi személyek részesülhetnek a hetedik keretprogram támogatásából.

1.2 Az EGSZB üdvözli a javasolt szabályozás legnagyobb részét, javulásként értékeli, és lehetőséget lát benne az adminisztratív eljárások egyértelmű egyszerűsítésére. A bizottsági belső végrehajtási rendelkezésekre vonatkozóan, amelyek még nem állnak rendelkezésre, az EGSZB azt ajánlja, hogy – a célként kitűzött egyszerűsítés szellemében – azok esetében is ügyeljenek a nagyobb mértékű egységesítésre és a következetes megvalósításra – pl. az alkalmazandó kritériumokat illetően.

1.3 Mivel a bizottsági belső végrehajtási rendelkezéseket mindeddig még nem ismerjük, a javasolt szabályozás egyes konkrét hatásait még nem tudjuk megítélni. Ilyen esetekben (pl. a járulékos költségek megtérítése) az EGSZB azt ajánlja, hogy először maradjon meg az eddigi szabályozás, hogy a juttatások érintett fogadói ne kerüljenek esetleg rosszabb helyzetbe.

1.4 Az EGSZB üdvözli az egyes feladatok és a támogatások fogadása esetében meghatározott új támogatási határokat. Különösen azt is üdvözli, hogy ez javuláshoz vezet a KKV-k támogatásának terén.

1.5 Az EGSZB azt ajánlja, hogy minden főként államilag finanszírozott kutatási intézmény azonos kezelésben részesüljön, társasági formájától függetlenül.

1.6 Az EGSZB azt ajánlja, hogy a jövőben a szerződő felek nagyobb szabadságot kapjanak a szerződések kialakításában, valamint az eszközök megválasztásában is. Ez főként a szerződő feleknek az új ismeretekhez („foreground”), illetve a háttérismeretekhez („background”) való hozzáférési jogát érinti. Az ingyenes hozzáférési jogot lehetőségként fel kell ugyan ajánlani, de nem szabad minden esetben előírni, mint ahogyan azt bizonyos esetekben javasolják.

1.7 További részletek a 4. fejezetben.

2. Bevezető

2.1 A hetedik keretprogramra (2007–2013) tett javaslatában ⁽¹⁾ az Európai Bizottság meghatározta a kutatás, technológiai fejlesztés és demonstráció tervezett támogatásának céljait, tartalmát, témáit, valamint költségvetési keretét erre az időszakra. Erről, valamint az Európai Bizottság előkészítő és kiegészítő javaslatairól, főként az ún. specifikus programokról ⁽²⁾ az EGSZB már dolgozott ki véleményeket ⁽³⁾.

2.2 Az Európai Bizottság itt tárgyalt javaslata ezúttal azokat a követelményeket, szabályokat és eljárásokat foglalja össze, amelyek segítségével a vállalatok, egyetemek, kutatóközpontok vagy más jogi személyek részt vehetnek a hetedik keretprogram intézkedéseiben, vagyis részesülhetnek a program által nyújtott támogatásokból.

2.3 Fontos elem, hogy az Európai Bizottság egyszerűsíteni kívánja a kutatástámogatáshoz kapcsolódó adminisztratív eljárásait. Az EGSZB már korábbi véleményeiben is üdvözölte és támogatta ezt a szándékot; ismételten ajánlotta az adminisztratív eljárások egyszerűsítését, az ezekhez szükséges ráfordítások csökkentését, és ezáltal az európai kutatási programok hatékonyságának növelését. „A kérelmezési és engedélyezési eljárások jelenleg túl nagy munka- és költségfordítást igényelnek, ezzel problémák elé állítják a tudomány és az ipar területén tevékenykedő felhasználókat. Szükséges, hogy a résztvevők számára érdemes legyen részt venni az európai kutatási programokban, figyelembe véve a kérelmezés kockázatát is. Ez főként a kisebb szereplőkre, mint a KKV-kre, illetve egyetemek és kutatási központok kisebb kutatócsoportjaira érvényes.” ⁽⁴⁾ A javasolt részvételi szabályoknak tehát az elérni kívánt egyszerűsítéshez is kell vezetniük.

⁽¹⁾ COM(2005) 119 final

⁽²⁾ COM(2005) 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445 final

⁽³⁾ HL C 65., 2006.3.17. és CESE 4583/2006

⁽⁴⁾ HL C 65., 2006.3.17.

2.4 Az Európai Bizottság itt tárgyalt javaslata így mérvadó szabályrendszert ír le, melynek célja a Közösség által kutatásra és fejlesztésre rendelkezésre bocsátott eszközök minél hatékonyabb, sikeresebb és igazságosabb felhasználása.

2.5 A vállalkozások, a kutatóközpontok és az egyetemek részvételére vonatkozó javasolt szabályoknak olyan következetes és átlátható rendszert kell létrehozniuk, amely biztosítja a hetedik keretprogram hatékony végrehajtását, és könnyű hozzáférést biztosít a program minden résztvevője számára. Ez biztosítja a vállalkozások, kutatóközpontok és egyetemek széles skálájának támogatását és a Közösség legkülönbözőbb régióiból való szereplőinek részvételét.

3. Az Európai Bizottság javaslatának tartalma

3.1 Az Európai Bizottság által javasolt részvételi szabályok az egyszerűsítés sok aspektusát megvalósítják, mégpedig azokra az alapelvekre építve, amelyeket a hatodik keretprogram határozott meg. Néhány fontos pontot röviden összefoglalunk ebben a fejezetben.

3.2 Az Európai Bizottság javaslatának tartalma: bevezető rendelkezések, a közvetett cselekvésekben és a hozzájuk kapcsolódó eljárásokban történő részvétel feltételei, a közösségi pénzügyi hozzájárulás, az eredmények terjesztésére és felhasználására vonatkozó szabályok, az új ismeretekre és a háttérismeretekre vonatkozó hozzáférési jog, valamint az Európai Beruházási Bankkal kapcsolatos szabályok.

3.3 A közvetett cselekvésekben történő részvétel feltételei

3.3.1 A közvetett cselekvésekben legalább három olyan jogalanynak kell részt vennie, amelyek mindegyikének székhelye tagállamban vagy társult országban van, és amelyek közül egyiknek a székhelye sincs ugyanabban a tagállamban vagy társult államban, mint bármely másiké.

3.3.2 A koordinációs és támogatási cselekvésekben, valamint a kutatók képzését és karrierfejlesztését támogató cselekvésekben minimumfeltételként legalább egy jogalanynak kell részt vennie.

3.3.3 Az Európai Kutatási Tanács keretében finanszírozott, a kutatók által javasolt „felderítő” kutatási projekteket támogató cselekvésekben minimumfeltételként legalább egy, tagállamban vagy társult országban székhellyel rendelkező jogalanynak kell részt vennie.

3.4 Közösségi pénzügyi hozzájárulás

3.4.1 Kutatási és technológiafejlesztési tevékenység esetén a közösségi pénzügyi hozzájárulás az összes támogatható költség legfeljebb 50 %-át fedezheti.

3.4.1.1 Az államháztartási szervek, a közép- és felsőfokú oktatási intézmények, a kutatóintézetek⁽⁵⁾ és a KKV-k esetén azonban a közösségi pénzügyi hozzájárulás az összes támogatható költség legfeljebb 75 %-át fedezheti.

3.4.2 Demonstrációs tevékenység esetén a közösségi pénzügyi hozzájárulás az összes támogatható költség legfeljebb 50 %-át fedezheti.

⁽⁵⁾ A bizottsági javaslat 2.3 cikkében definiálja a „kutatóintézet” fogalmát; más helyeken a „kutatóközpont” fogalmat használja szinonimaként.

3.4.3 Felderítő kutatási cselekvéssel, koordinációs és támogatási cselekvéssel, valamint kutatók képzését és karrierfejlesztését támogató cselekvéssel támogatott tevékenység esetén a közösségi pénzügyi hozzájárulás az összes támogatható költség legfeljebb 100 %-át fedezheti.

3.4.4 A vezetéssel és a könyvvizsgálói igazolással összefüggésben, valamint a 3.3. cikk 1., 2. és 3. bekezdésében nem szabályozott egyéb tevékenység esetén a közösségi pénzügyi hozzájárulás az összes támogatható költség legfeljebb 100 %-át fedezheti.

3.4.5 A kiválósági hálózatokra a javaslat az átalányösszeg speciális formáját írja elő. Az átalányösszeget a részvételi szabályok állandó összegként definiálják, amelynek nagyságát a kiválósági hálózatban közreműködő kutatók száma és a cselekvés időtartama alapján határozzák meg.

3.5 További szabályok

– A részvételi szabályok megállapítják a pályázati felhívások kibocsátásának eljárását, valamint a pályázatok benyújtásának, értékelésének, kiválasztásának és a szerződés odaítélésének eljárását.

– A korábbi keretprogramokban kialakított értékelési folyamatot lényeges módosítások nélkül alkalmazzák. Az Európai Bizottság mintát dolgoz ki a támogatási megállapodásokhoz, amelyekben meghatározza a résztvevők egymással és az Európai Bizottsággal szembeni jogait és kötelezettségeit.

– A közösségi pénzügyi támogatás a javaslat szerint három formában nyújtható: a támogatható költségek megtérítéseként, átalányösszegként vagy átalányfinanszírozásként. A felderítő kutatásra irányuló cselekvések körében az Európai Kutatási Tanács Tudományos Tanácsa tesz javaslatot megfelelő finanszírozási módokra.

3.6 A terjesztés, a felhasználás és a hozzáférési jogok (tulajdonviszonyok, védelem, közzététel, terjesztés és felhasználás, a háttérismeretekkel és az új ismeretekkel kapcsolatos hozzáférési jogok) tekintetében maximális folytonosságot kell biztosítani. A módosításoknak nagyobb rugalmasságot kell nyújtaniuk a résztvevőknek a projektek lebonyolítása során. A háttérismeretek kizárásának és a részvételi szabályokban előírtaktól eltérő feltételek meghatározásának lehetősége megmarad. A terjesztési és a közzétételi követelmények között javult az összhang.

3.7 A hatodik keretprogramhoz hasonlóan a konzorcium résztvevői felelnek a rájuk bízott feladatok teljes körű ellátásáért akkor is, ha valamely résztvevő nem teljesíti kötelezettségeit. Megszűnik ugyanakkor a hatodik keretprogramban a cselekvések többségére előírt egyetemleges pénzügyi felelősség. A közösségi költségvetésből finanszírozott európai kutatás kockázatainak értékelésétől függően sor kerülhet egy olyan mechanizmus felállítására, amely fedezetet nyújt a valamely résztvevő részéről a Közösséggel szembeni visszatérítési kötelezettség teljesítésének elmulasztásából fakadó pénzügyi kockázatra. Ezért bankgaranciát csak abban a ritka esetben kell kérni, ha az előfinanszírozás a támogatás több mint 80 %-át teszi ki.

4. Az EGSZB megjegyzései

4.1 Egyszerűsítés. Az EGSZB támogatja azt a rendkívül fontos célt, mely szerint egyszerűsíteni kell az Európai Bizottság által alkalmazott, illetve általa a kutatás-technológiafejlesztés szereplőitől megkövetelt eljárásokat. Az EGSZB további megjegyzéseit konstruktív hozzájárulásnak szánja ehhez, és tudatában van annak, hogy e cél megvalósítása az általános költségvetési előírásokat és az átláthatóság iránti, EGSZB által is támogatott követelményt tekintve nem egyszerű feladat. Különösen kívánatos lenne kiválasztott kísérleti projekteken próbálni ki a tovább egyszerűsített adminisztratív eljárásokat a jogi lehetőségek keretében; az ennek során nyert tapasztalatok segíthetnének a döntésben a jövőbeli cselekvések esetén.

4.1.1 Javítások. Az EGSZB elismeri, hogy az Európai Bizottság erőfeszítéseket tesz e cél elérése és a lehető legjobb közösségi kutatástámogatás biztosítása érdekében. Ennek megfelelően az előterjesztett javaslatok több pontjában nyilvánvaló javulást lát az eddigi eljárásokhoz képest, mint pl. a költségek megtérítése esetében (30. és 31. cikk), valamint a támogatási formák, illetve a támogatási megállapodások, szerződések és kijelölési okmányok esetében (18. és 19. cikk); utóbbiaknál azonban csak akkor, ha a fizetési és elsősorban a tájékoztatási módokat is egyszerűsítik. Ebben az összefüggésben az EGSZB utal korábbi véleményeire⁽⁶⁾, melyek az Európai Bizottság által megkövetelt eljárásoknak más támogató vagy felügyelő szervek eljárásaival való tartalmi és időbeli egyeztetésének egyszerűsítését érintik⁽⁷⁾.

4.1.2 Egységesítés. Az egyszerűsítés célját szolgálja az Európai Bizottság által alkalmazott vagy megkövetelt eljárások (pl. a költségek nyilvántartása vagy a hitelképességi vizsgálatok) nagyobb mértékű egységesítésére való törekvés is. Ezt a törekvést az EGSZB a közösségi belső piacra és a nagyobb jogbiztonságra való tekintettel teljes mértékben helyesli⁽⁸⁾. A teljes egységesítés sajnos nem fog sikerülni, amíg a támogatások különböző fogadói a különböző tagállamokban – pl. az egyetemek – a maguk részéről nem alkalmaznak egységes vagy annak megfelelő elszámolási rendszert.

4.2 További szabályok és cselekvések. Az egyszerűsítés és egységesítés azonban **további cselekvéseket** követel az Európai Bizottság részéről, amelyeket csak a szóban forgó javaslatban említettek először, mint pl. a 16. cikk 4. pontjában: „A Bizottság szabályokat fogad el és tesz közzé annak biztosítására, hogy a közvetett cselekvések résztvevői létezésének, jogállásának és pénzügyi kapacitásának ellenőrzése következetes módon történjék.” Mivel ezek a további szabályok, amelyeket a következőkben „az Európai Bizottság belső végrehajtási rendelkezéseiként” említünk, még nem állnak rendelkezésre, egyes esetekben jelenleg még nem tudjuk megítélni, milyen következményekkel járnak az ezektől függő bizottsági javaslatok.

⁽⁶⁾ HL C 110., 2004.4.30

HL C 157., 2005.6.28.

HL C 65., 2006.3.17.

⁽⁷⁾ HL C 157., 2005.6.28.

⁽⁸⁾ Az Európai Bizottság szóban forgó javaslatának keretein túl még az összes közösségi támogatási intézkedés – beleértve a VIK programot vagy a strukturális alapokat is – fizetési eljárásának nagyobb egyszerűsítése is kívánatos lenne.

4.2.1 Egységes értelmezés és kritériumok. Az EGSZB ezenkívül azt az elvárását fejezi ki, hogy az Európai Bizottság belső végrehajtási rendelkezéseit, főként a projekteket érintő jogi és pénzügyi rendelkezéseket, a Bizottság minden érintett szerve egységesen értelmezze, hogy ezek a szabályok további fontos lépést jelenthessenek az egyszerűsítés és egységesítés irányába, ne kerüljenek nehezebb helyzetbe a kutatás-technológiafejlesztés szereplői az eddigi eljárásokhoz képest. Általánosságban azt ajánlja az EGSZB, hogy ahol az Európai Bizottság szóban forgó javaslata még mozgásteret hagy az értelmezésnek, ott a jogbiztonság érdekében további pontosításokkal szűkítsék le ezeket a belső végrehajtási rendelkezésekben.

4.2.2 Támogatási intézkedések. Az Európai Bizottság által már felkínált, illetve javasolt „**helpdeskeknek**” és **információs központoknak** kell biztosítaniuk, hogy a Bizottság által adott információk koherensek és egységesek legyenek. Az EGSZB ezt fontos és hasznos intézkedésnek látja. Ugyanígy arra is kell ügyelni, hogy az Európai Bizottság belső eljárásai és a projektekkel foglalkozó tisztviselők által állított követelmények és döntések esetében is biztosítva legyen az egységes eljárás mód.

4.2.3 Tájékoztatás. Így többek között azt is el kell kerülni, hogy – indokolt esetektől eltekintve – a projektfelelősök a szabályzatban előírt jelentések mellett további időszaki jelentéseket is követeljenek, vagy hogy ugyanazt az információt eltérő formában több jelentésben is meg kelljen adni⁽⁹⁾. Fontos tehát a tájékoztatási rendszer egységesítése is; a tartalom a lényeges ugyanis, nem a formalitások.

4.2.4 Félidős értékelés (Midterm-Assessment). Az EGSZB mindemellett azt ajánlja, hogy a hetedik keretprogram hét éves futamidejét tekintve az időszak felének eltelte után kerüljön sor a program, valamint a részvételi szabályok félidős értékelésére is, hogy lehetséges legyen az esetleg szükséges kiigazítások megtétele.

4.2.5 Projektfelelősök. Az egyszerűsítés, egységesítés és általában véve a hatékony adminisztratív eljárások fontos előfeltétele emellett, hogy a projektekért felelős tisztviselők – a szükséges folytonosság értelmében is (ld. a következő pontot) – kiváló szakmai ismeretekkel rendelkezzenek és a résztvevőket is ismerjék; nem lenne elegendő, ha feladatuk csak az adminisztratív funkcióra korlátozódna, alapos szakmai és környezeti ismeretek nélkül. Az EGSZB utal az ezzel kapcsolatban megfogalmazott ismételt ajánlásaira⁽¹⁰⁾.⁽¹¹⁾

4.3 Folytonosság. Mivel minden új szabályozás következménye a folytonosság megszakadása és az egyéb veszteségek, gondosan mérlegelni kell, hogy az Európai Bizottság által javasolt változtatások valóban jelentősen javító erejű hatással járnak-e, amelyekhez képest elhanyagolható az említett veszteségek, vagy pedig inkább a régi szabályozást kell-e fenntartani.

⁽⁹⁾ Ld. az előző két lábjegyzetet is.

⁽¹⁰⁾ Pl. 9.8.4. pont, HL C 204., 2000.7.18.

⁽¹¹⁾ Ld. a 6. lábjegyzetet

Az EGSZB elismeri, hogy a bizottsági javaslatban sok bevált szabályozás megmarad. Egyes módosítási javaslatok esetében azonban nem világos, hogy valóban javuláshoz vezetnek-e az eddig érvényes szabályozáshoz képest. Az EGSZB azt ajánlja, hogy ezekben az esetekben az Európai Bizottság a folytonosság jegyében cselekedjen.

4.4 A Közösség pénzügyi hozzájárulása – Költségtérítés és támogatási formák. A még nyitott kérdések (pl. a 4.5. pont esetében) kielégítő magyarázatát feltételezve az EGSZB messzemenően felismeri és támogatja a javulást az Európai Bizottság megfelelő javaslataiban.

4.4.1 KKV-k. Az EGSZB különösen üdvözli, hogy (a 33. cikk 1. bekezdése szerint) a támogatási határok pl. a KKV-k esetében ⁽¹²⁾ 50 %-ról 75 %-ra emelhetők. Korábbi ajánlásainak sikerét látja ebben, amelyek szerint több és jobb ösztönző tényezőt kell teremteni a KKV-knek a hetedik keretprogramban való nagyobb részvételéhez, és ezáltal a KKV-k és a kutatóintézetek között is erősebb hálózatokat létrehozni ⁽¹³⁾.

4.4.2 Felsőoktatási intézmények stb. Az EGSZB hasonlóképpen üdvözli azt is, hogy az államháztartási szervek, a közép- és felsőfokú oktatási intézmények és a kutatóintézetek esetében is 75 % a támogatási határ (szintén 33. cikk, 1. bekezdés, második mondat). A 33. cikk egyértelműbb strukturálását ajánlja, hogy könnyebben lehessen különbséget tenni a nyereséget elérni kívánó szerződő felek, illetve a közhasznú érdekeket képviselők között.

4.4.3 Átlagos személyi költségek. Azt a lehetőséget, hogy a résztvevők részéről átlagos személyi költségek határozhatók meg (31. cikk, 3. a) pont), az EGSZB előnynek értékeli az egyszerűsítés szempontjából.

4.4.4 Irányítási költségek. Szintén üdvözlendő, a szükséges folytonosság jegyében is, az irányítási költségek 100 %-os megtérítésének fenntartása. Az a javaslat azonban, amely szerint az ilyen költségek esetében eddig érvényes 7 %-os felső határt feltétel nélkül el kell törölni, problematikusnak tűnik, ha csak valamely más módon nem határoznak meg szigorúbb követelményeket a szükséges irányítási költségekre vonatkozóan. Egyrészt helyes, hogy az eddig 7 %-os határ éppen az eddig megkövetelt nagy adminisztrációs, koordinációs stb. ráfordítás miatt túl alacsonynak bizonyult és ezért fel kellett emelni. Másrészt azonban el kell kerülni, hogy minden vezetési

költség korlátlan megtérítése az irányítási ráfordítások nem kívánatos növekedéséhez vezessen – csökkentésük helyett.

4.5 Az egyetemek többletköltségei. Az Európai Bizottság javaslata értelmében megszűnne az az eddig fennálló lehetőség, hogy az egyetemek és más kutatóintézetek az ún. többletköltségek (Additional Cost) ⁽¹⁴⁾ 100 %-át elszámolhassák. Bár a javaslat több más kiszámítási modellt kínál ehelyett, az EGSZB problematikusnak tartja e lehetőség megszűnését. Ezek az intézmények ugyanis általában nem rendelkeznek megfelelő analitikus könyveléssel a teljes költség (Full Cost) ⁽¹⁵⁾ nyilvántartására. Az Európai Bizottság által lehetséges alternatívaként javasolt átalányösszeg esetében emellett még látható, hogy az nem vezet-e a helyzet egyértelmű rosszabbodásához így, hogy a végrehajtáshoz szükséges belső bizottsági rendelkezések még nem léteznek (ld. fent). Az EGSZB ezért azt ajánlja, hogy az ilyen intézmények esetében, amennyiben nem rendelkeznek az összes költség elszámolásával, maradjon meg az eddigi szabályozás, a többletköltségek 100 %-os megtérítése, legalábbis addig, amíg nincs garancia arra, hogy más elszámolási modellek ⁽¹⁶⁾ nem vezetnek a helyzet rosszabbodásához az eddigi szabályozáshoz képest.

4.6 A kutatóintézetek társasági formája. Az EGSZB szerint az állam által finanszírozott kutatóintézeteket társasági formájuktól függetlenül minden tekintetben (és minden cikkben, pl. a 33. cikk 1. bekezdésében és a 38. cikk 2. bekezdésében) azonos módon kell kezelni. Ez pl. azt jelenti, hogy a magánjog szerint alapított közhasznú kutatóintézetek vagy kutatóközpontok, amelyeket nagyrészt az állam finanszíroz ⁽¹⁷⁾, a közjog szerint alapított szervezetekkel egyenlőként kell kezelni. Az ilyen kutatóintézetek – a tagállamok szempontjából – legalkalmasabb

⁽¹⁴⁾ AC-költségmodell: a szerződő felek közvetlen támogatható többletköltségeinek elszámolása, hozzászámítva a közvetett költségekre számított átalányösszeget, a többletköltségmodell (Additional Cost model, AC) szerint. A hatodik kutatás-fejlesztési keretprogramban az átalányfinanszírozás az összes közvetlen költség 20 %-ának felel meg, levonva az alvállalkozói szerződések költségeit.

⁽¹⁵⁾ FC-költségmodell: a szerződő felek közvetlen és közvetett támogatható többletköltségeinek elszámolása, a teljes költség modellje (Full Cost model, FC) szerint; különleges eset az FCF-modell: a szerződő felek közvetlen támogatható többletköltségeinek elszámolása, hozzászámítva a közvetett költségekre számított átalányösszeget, a teljes költség modellje és az átalány (Full Cost Flat rate model, FCF) szerint. Az átalányösszeg az összes közvetlen költség 20 %-át teszi ki, leszámítva az alvállalkozói szerződésekre fordított költségeket. Az összköltség a hatodik keretprogramban mindhárom költségmodell esetén (FC, FCF és AC) egyszerűen a közvetlen és közvetett költségek összegeként számítható ki.

⁽¹⁶⁾ A közvetett költségek fedezésére (overhead) szolgáló esetleges átalányösszeget (flat rate) a 32. cikkben a kutatási-technológiafejlesztési tevékenységek esetében a támogatható közvetlen költségek legalább 20 %-ában kellene meghatározni, leszámítva az alvállalkozói szerződésekre fordított közvetlen költségeket. Ez a szabályozás volt érvényben már a hatodik keretprogramban is az FCF- és az AC-modell szerinti elszámolások esetében, és fenn kellene tartani a folytonosság és a résztvevő szervezetek különböző könyvelési rendszereinek való megfelelés érdekében.

⁽¹⁷⁾ Németországban pl. olyan kutatószervezetek, mint a Helmholtz-Gemeinschaft, a Fraunhofer-Gesellschaft, a Leibniz-Gemeinschaft vagy a Max-Planck-Gesellschaft; Hollandiában pl. a Netherlands Organisation for Scientific Research – Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO).

⁽¹²⁾ Mint a közintézmények, felsőoktatási intézmények, középiskolák és kutatóintézmények esetében is.

⁽¹³⁾ Az EGSZB ebben az összefüggésben egy korábbi ajánlására utal, amely szerint a szabadalmi jog terén újra be kell vezetni egy türelmi időt (angolul: grace period), miközben azonban nem lenne szükséges a tudományos publikációhoz kötni az elsőbbségi igényt. Ld. CÉSE 319/2004, 2.5. és a következő pontok, HL C 110., 2004.4.30.

társasági formájának megválasztása végső soron a tagállamok jogalkotói kiváltsága, és ez semmi esetre sem vezethet a közönségi kutatástámogatás általi különbségtételhez.

4.7 Szellemi tulajdon. A javasolt szabályozások esetében (39–43. cikk) biztosítani kell, hogy a szellemi tulajdonjogokat – amelyek az EU által az adóbevételekből finanszírozott kutatási eredményeken alapulnak – ne lehessen ellenőrizetlenül Európán kívüli cégekre átruházni.

4.7.1 Nyílt forráskódú szoftverek. A Közösség által támogatott kutatási projektek keretében kifejlesztett szoftvereknek jelenleg általában csak akkor van esélyük az elterjedésre és használatra, valamint ezáltal az erre épülő kereskedelmi verziókra és szolgáltatásokra, ha nyílt forráskódú szoftverként terjesztik őket. E célból a konzorciumnak a lehető legnagyobb mozgásteret kell biztosítani a licencfeltételek kialakításánál.

4.8 Hozzáférési jogok. A szerződő feleknek a háttérismerekhez („background”) és az új ismeretekhez („foreground”) való hozzáférési jogai (48–52. cikk) ⁽¹⁸⁾ esetében nem egy szerződő fél (pl. egyetem vagy kutatóközpont) minden ismerethez való hozzáférési jogáról van szó, hanem csak az olyan ismeretekhez való hozzáférési jogokról, amelyek a közös projektben résztvevő szervezeti egység(ek) vagy csoport(ok) munkáján, illetve előkészítő munkáin alapulnak és amelyek a másik fél számára szükségesek ahhoz, hogy elvégezze tevékenységét a közvetett intézkedés keretében. Az EGSZB ezért üdvözlözi a 48. cikket, amely lehetővé teszi, hogy minden projekt esetében külön meghatározzák ezt a tényt, és a **pozitív és/vagy negatív ismeretek listájának** ⁽¹⁹⁾ formájában tegyék ismertté a szerződő felek számára. A pozitív listák révén emellett elkerülhető, hogy olyan háttérismerek kerüljenek nyilvánosságra, amelyek bizalmasságát garantálni kell. Annak érdekében azonban, hogy a projektek megkezdését ne késleltessék szükségtelenül, ésszerű lenne a projektkezdéstől számított pl. maximum 6 hónapos határidő engedélyezése az említettek meghatározására.

4.9 Jogdíjmentes hozzáférési jogok az ismeretekhez. Az EGSZB aggályait fejezi ki az olyan szabályozásokat illetően, amelyek az ismeretekhez korlátlan jogdíjmentes hozzáférést tesznek lehetővé. Általánosságban azt ajánlja, hogy a projektekben részt vevő partnereknek lehetőleg nagy mozgásteret

legyen a legjobb megállapodás megkötéséhez. Így pl. az is ésszerű lehet, hogy a kutatás-technológiafejlesztés szereplői is díjmentes hozzáférési jogokat kapjanak.

4.9.1 Cselekvések végrehajtását szolgáló háttérismerek. Alapvetően üdvözlendő az a javaslat, hogy a kutatás-technológiafejlesztés résztvevői mindig jogdíjmentesen kapjanak hozzáférési jogokat a háttérismerekhez, amennyiben azok szükségesek egy közvetett cselekvés végrehajtásához. Egy ilyen jellegű kizárólagos szabályozás azonban egyes esetekben problémákat okozna az érintetteknek. Az EGSZB ezért az 50. cikk 2. bekezdésében az utolsó mondat módosítását javasolja ⁽²⁰⁾.

4.9.2 Az új ismeretek felhasználását szolgáló háttérismerek. Alapvetően üdvözlendő, mégis nagyon problematikus az a javaslat, hogy a kutatás-technológiafejlesztés résztvevői mindig jogdíjmentesen kapjanak hozzáférési jogokat a háttérismerek felhasználásához. A háttérismerek a kutatás-fejlesztés résztvevőinek saját eszközeiből vagy korábbi támogatók eszközeiből, illetve az adott tagállam közpénzeiből jöttek létre, és az ezzel összefüggő kötelezettségek és feltételek érvényesek rájuk ⁽²¹⁾. Ha az Európai Bizottság által javasolt szabályozás érvénybe lépne, fennállna annak veszélye, hogy éppen a kutatás-technológiafejlesztés különösen tehetőss szereplői, illetve a nagy szaktudás-potenciállal rendelkezők nem tudnak vagy nem akarnak részt venni, és így kizárnák részvételüket. Az EGSZB ezért az 51. cikk 1. bekezdésének törlését vagy módosítását ajánlja ⁽²²⁾.

4.9.3 Felderítő kutatás. Bár a felderítő kutatás esetében nagyrészt az alap kutatás terén végzett kutatási-fejlesztési munkákról van szó, az EGSZB többször utalt arra, hogy sok esetben ⁽²³⁾ nem egyértelműek a határok az alap kutatás és az alkalmazás között. E téren ezért szintén a fent említett negatív hatások várhatók. Ezt mindenképpen el kell kerülni, és megfelelően figyelembe kell venni a szabályozásban. Az EGSZB ezért az 52. cikk 1. bekezdésének törlését vagy a fentieknek megfelelő módosítását ajánlja ⁽²⁴⁾.

⁽²⁰⁾ Egy lehetőség az 50. cikk 2. bekezdése utolsó mondatának módosítására: „However, RTD Performers shall grant access rights to background on a royalty-free basis, unless for justified exceptions otherwise agreed by all participants before their accession to the grant agreement”.

⁽²¹⁾ Pl. Németországban a munkavállalók találmányairól szóló törvény is.

⁽²²⁾ Egy lehetséges módosítás: „RTD-Performers shall grant access rights to background needed to use the foreground generated in the indirect action on a royalty-free basis unless otherwise agreed by all participants before their accession to the grant agreement”.

⁽²³⁾ Pl. mikrobiológia, lézer, IKT.

⁽²⁴⁾ Az 52. cikk 1. bekezdése pl. a következőképpen hangozhatna: „In the case of frontier research actions, access rights to foreground for the implementation of the project shall be granted royalty-free. Access rights to foreground for use shall be under fair and reasonable conditions or royalty-free as agreed by all participants before their accession to the grant agreement”.

⁽¹⁸⁾ Az EGSZB utal arra, hogy az Európai Bizottság javaslatának német nyelvi változatában az 50. és az 51. cikk 1. bekezdésében fordítási hibák találhatóak az angol változattal szemben. Az EGSZB jelen véleménye itt a bizonyára helyes angol változatra vonatkozik!

⁽¹⁹⁾ Pozitív lista: minden olyan ismeret és témakör felsorolása, amelyet hozzáférhetővé kell tenni. Negatív lista: minden olyan ismeret és témakör felsorolása, amelyet NEM kell hozzáférhetővé tenni.

4.9.4 **Speciális csoportok.** Az európai bizottsági javaslatból hiányzik a speciális csoportok esetében végzett tevékenységek meghatározása. Ezek leírását semmiképpen sem szabad összekeverni vagy éppen egyenlővé tenni a felderítő kutatással.

4.10 **Az eszközök szabad választása.** Az EGSZB megismétli ajánlását⁽²⁵⁾, amely szerint a projekteket nem szabad előre bizonyos eszközökre szabni, hanem „a kérvényezőknek az eszközöket hozzá kell tudni igazítaniuk a projektek optimális struktúrájához és nagyságához szükséges mindenkor feladathoz. Csak ezáltal kerülhető el, hogy olyan projektek szülessenek, melyek nagyságuk és struktúrájuk szerint az előírt eszközökhöz igazodnak, ahelyett, hogy az optimális tudományos-technikai követelményekhez igazodnának. Az eszközöknek kell a kutatás és fejlesztés munkafeltételeit és célkitűzéseit szolgálniuk, nem pedig fordítva.” Ebből a szempontból főként a különleges célú kutatási projekteket (*Specific Targeted Research Projects*, STREP) továbbra is rendelkezésre kell bocsátani, mivel ezek különösen alkalmasak elsősorban a KKV-k és a kisebb kutatócsoportok részvételére.

4.11 **Az egyetemleges pénzügyi felelősség megszűnése.** Az EGSZB üdvözli, hogy megszűnik az egyetemleges pénzügyi felelősség elve; emlékeztet arra, hogy már a hatodik keretprogramra vonatkozó korábbi ajánlásaiban⁽²⁶⁾ is utalt az egyetemleges pénzügyi felelősség problematikájára.

4.11.1 **Kockázati alap.** Az EGSZB ennek megfelelően támogatja az esetleges kockázatok fedezésére létrehozandó kockázati alapot, amelybe (38. cikk 1. bekezdés) a közvetett cselekvésekre jutó támogatás egy kis százalékát kell befizetni. Ajánlatos lenne azonban, hogy az Európai Bizottság a pályázati kiírás megjelenésekor ismertetné a tervezett százalékos arányt – amelyet a kockázatok megbecslése alapján határoznak meg. Az EGSZB azt is üdvözli, hogy az e célra képzett tartalék esetleges maradványát előirányzott bevételeként visszavezetik a keretprogramba.

4.11.2 **Mentesség.** Az EGSZB azonban azt ajánlja, hogy minden olyan kutatási intézmény, amelyet az állam finanszíroz⁽²⁷⁾, mentesüljön ez alól (a 38. cikk 2. bekezdése szerint), mégpedig társasági formájától függetlenül.

4.11.3 **A projekt megszüntetése.** Az EGSZB utal a projekt-partnereknek a (18. cikk 4. bekezdésében) javasolt **technikai egyetemleges pénzügyi felelősségére.** Az EGSZB véleménye szerint egy konzorciumnak kell döntési lehetőséget adni egy projekt esetleges megszakításáról arra az estre, ha a projekt folytatása tudományos-technikai okból vagy túl nagy pénzügyi ráfordítás miatt nem ésszerű vagy nem elvárható. A 18. cikk 4. és 5. bekezdését erre vonatkozóan módosítani kell.

4.12 **Programbizottságok.** Az Európai Bizottság javaslata értelmében a programbizottságokat fel kell menteni a támogatásra javasolt projektek elfogadásának feladata alól. Az EGSZB szerint azonban ennek csak akkor kellene így történnie, ha az Európai Bizottság a projektek kiválasztása során a szakértők véleményét követi. Egyéb esetekben, amint a munkaprogramok és a költségvetés elfogadása során is, szükséges az illetékes programbizottságok hozzájárulása. Kompromisszumos megoldást jelenthetne, ha a programbizottság az értékelés lezárása után kapna egy végrehajtási tervet a pályázati kiírásra vonatkozóan („call implementation plan”), amelyet megvitát és formálisan döntést hoz róla. Ez nem eredményezne késlekedést, mert a programbizottság már nem egyenként döntene a projektekről.

4.13 **Támogatási megállapodás.** Az e szempontból lényeges 19. cikk 8. bekezdése a Kutatók Európai Chartájára és a kutatók felvételi eljárásának magatartási kódexére vonatkozik. Az EGSZB utal arra, hogy a charta csak ajánlás jellegű, és ezért nem lehet ilyen módon kötelező érvényűvé tenni. Emlékeztet emellett arra, hogy a charta sok elemét üdvözli ugyan, mégis átdolgozását ajánlotta, főként a túlszabályozás és néhány nem eléggé megfogható kritérium miatt⁽²⁸⁾.

4.14 **Európai Beruházási Bank.** Az EGSZB üdvözli azt a javaslatot (és az ahhoz javasolt részletes szabályokat), hogy a Közösség finanszírozást nyújthat az Európai Beruházási Banknak a hetedik keretprogramban kitűzött kutatási célokat szolgáló kölcsönök kockázatainak fedezéséhez. Ilyen kölcsönök főként demonstrációs projektekre (pl. az energia- vagy a biztonságkutatás területén) használhatók fel.

Brüsszel, 2006. július 5.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁵⁾ 3.4. pont, HL C 157., 2005.6.28.

⁽²⁶⁾ HL C 94., 2002.4.18.

⁽²⁷⁾ Ld. fent: minden államilag finanszírozott kutatási intézmény azonos kezelése.

⁽²⁸⁾ HL C 65., 2006.3.17.